

1.1 Doel van boekhouden

Boekhouden heeft een aantal doelen:

- een overzicht krijgen van de financiële positie van de onderneming;
- inzicht krijgen in het resultaat van de onderneming; maakt de onderneming winst of lijdt zij verlies?
- verantwoording afleggen over het gevoerde financiële beleid aan bijvoorbeeld de Belastingdienst en de bank;
- gegevens leveren voor de berekening van de kostprijs.

In het Burgerlijk Wetboek staat:

“Een ieder die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefent, is verplicht van zijn vermogenstoestand en van alles betreffende zijn bedrijf of beroep, naar de eisen van dat bedrijf of beroep, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde zijn rechten en verplichtingen kunnen worden gekend.”

Hoe een ondernemer zijn **administratie** (of: **boekhouding**) wil voeren, mag hij zelf weten. Maar de Belastingdienst eist wel dat de administratie deugdelijk is. Is dit niet het geval, dan mag de Belastingdienst de omzet en winst van de onderneming schatten. De ondernemer loopt dan het risico dat de belastingaanslagen veel te hoog zijn.

Een ondernemer die wil weten hoe hij ervoor staat, kan een **inventaris** opstellen. Een inventaris is een lijst van alle bezittingen en schulden van de onderneming op één bepaald moment. Maar hoe weet de ondernemer nu de waarde van al zijn bezittingen en schulden? Soms moet hij daarvoor **inventariseren** (wegen, tellen). Vaak blijkt de waarde van een bezitting (of schuld) uit een document, zoals een bankafschrift of een aankoopnota.

1.2 De inventaris

1.2.1 DE BEZITTINGEN

Vrijwel iedere ondernemer heeft één of meer *bezittingen*.

VOORBEELD 1.1

Maaike heeft een kapperszaak. Op 1 januari gaat zij een inventarislijst opstellen. Zij heeft de volgende lijst gemaakt met de bijbehorende bedragen:

- inventaris: € 25.000

Hier komen we weer het woord *inventaris* tegen. Een inventaris kan zijn de lijst van bezittingen en schulden die de ondernemer heeft, maar ook het geheel aan hulpmiddelen in een onderneming. Bij Maaike bestaat de inventaris uit de inrichting van de kapperszaak, zoals de wasinrichting, droogkappen, kappersstoelen, de kassa, etc. Het woord inventaris heeft dus twee betekenissen.

- computer: € 1.800

- voorraad goederen: € 4.000

Maaike heeft de waarde van haar voorraad bepaald door alle artikelen in de voorraad te tellen en de aantallen te vermenigvuldigen met de inkoopprijs. Bijvoorbeeld:

$$50 \text{ flessen shampoo} \times \text{€ } 15 = \text{€ } 750$$

$$40 \text{ flessen cremespoeling} \times \text{€ } 19 = \text{€ } 760$$

- debiteuren: € 100

Debiteuren zijn klanten die niet meteen betalen. Maaike stuurt deze klanten een rekening. Het bedrag ontvangt ze dan later.

- ING Bank: € 20.000

Maaike heeft € 20.000 op haar zakelijke rekening bij de ING Bank staan. Dit bedrag kan ze aflezen van haar bankafschrift.

– kas: € 500

Voor de kapsalon heeft Maaike natuurlijk wisselgeld nodig.

Totale inventarislijst bezittingen:

– inventaris	€ 25.000
– computer	€ 1.800
– voorraad goederen	€ 4.000
– debiteuren	€ 100
– ING Bank	€ 20.000
– kas	€ 500 +
Totaal van de bezittingen	€ 51.400

1.2.2 DE SCHULDEN

Naast bezittingen hebben de meeste ondernemingen ook één of meer *schulden*.

VOORBEELD 1.2 (VERVOLG VAN VOORBEELD 1.1)

Maaike heeft de volgende schulden:

- geldlening: € 18.000

Maaike heeft € 18.000 van haar vader geleend. Zij hoeft dit bedrag pas over 10 jaar terug te betalen. Deze geldlening noemt men een *onderhandse lening*.

- crediteuren: € 3.000

Crediteuren zijn leveranciers aan wie de onderneming nog moet betalen. De goederen zijn geleverd en de onderneming heeft daarvoor een rekening ontvangen.

- Rabobank: € 4.000

Maaike staat € 4.000 ‘rood’ op haar zakelijke bankrekening bij de Rabobank. Dit is een schuld aan de bank.

Totaaloverzicht schulden:

– geldlening	€ 18.000
– crediteuren	€ 3.000
– Rabobank	€ 4.000 +
Totaal van de schulden	€ 25.000

1.2.3 HET EIGEN VERMOGEN

Uit de voorbeelden 1.1 en 1.2 blijkt het volgende:

Totale bezittingen	€ 51.400
Totale schulden	€ 25.000 -
	€ 26.400

Het verschil tussen de bezittingen en de schulden – in dit geval € 26.400 – is het *eigen vermogen*.

Bezit - schuld = eigen vermogen

Het eigen vermogen is het geld dat de ondernemer zelf in zijn onderneming heeft ingebracht.

MAAK NU OPGAVE 1.1.

Bij Basiskennis Boekhouden hebben we kennisgemaakt met de begrippen 'grootboekrekening', 'journaal', 'kolommenbalans', 'winst-en-verliesrekening' en 'balans'. In dit hoofdstuk worden deze begrippen allemaal herhaald. Ook wordt aan de hand van een voorbeeld de hele boekhoudcyclus uitgelegd.

1.3 De balans en de winst-en-verliesrekening

1.3.1 WAT IS EEN BALANS?

De *balans* is een overzicht van alle bezittingen, schulden en het eigen vermogen op één bepaald moment. Als we de inventarislijst omzetten in een balans, komen de bezittingen aan de linkerzijde te staan. De linkerzijde van de balans heet de *debetzijde*. We spreken ook wel van *activa*. Het eigen vermogen en de schulden komen aan de rechterzijde te staan. De rechterzijde van de balans heet de *creditzijde*. We spreken ook wel van *passiva*.

VOORBEELD 1.3 (VERVOLG VAN VOORBEELD 1.1 EN 1.2)

De balans van Maaïke per 1 januari ziet er als volgt uit:

Debet	Balans per 1 januari		Credit
Inventaris	€ 25.000	Eigen vermogen	€ 26.400
Computer	€ 1.800	Geldlening	€ 18.000
Voorraad goederen	€ 4.000	Crediteuren	€ 3.000
Debiteuren	€ 100	Rabobank	€ 4.000
ING Bank	€ 20.000		
Kas	€ 500		
Totaal	€ 51.400	Totaal	€ 51.400
	↑		↑

De tellingen van beide zijden van de balans zijn áltijd aan elkaar gelijk. De balans moet namelijk altijd in evenwicht zijn; het is immers een balans!

1.3.2 DE DEBETZIJDE VAN DE BALANS

Zoals gezegd, staan alle bezittingen aan de debetzijde (linkerzijde) van de balans. De bezittingen worden ook wel activa genoemd. De debetzijde van de balans laat zien wat de ondernemer met zijn geld heeft gedaan. Hij kan dit geld bijvoorbeeld hebben gebruikt om een computer te kopen, maar hij kan het ook op de bank hebben gezet.

De activa worden verdeeld in:

- vaste activa

Vaste activa zijn bezittingen (investeringen) die langer meegaan dan 1 jaar. Op de balans van Maaïke (zie voorbeeld 1.3) zijn dat de inventaris en de computer. Andere voorbeelden van vaste activa zijn een gebouw, een machine en een auto.

- vlottende activa

Vlottende activa zijn bezittingen die binnen 1 jaar kunnen worden omgezet in geld en de bezittingen die al in geldvorm aanwezig zijn (*liquide middelen*). Op de balans van Maaïke behoren de voorraad, de debiteuren, de rekening bij de ING Bank en het kasgeld tot de vlottende activa.

1.3.3 DE CREDITZIJDE VAN DE BALANS

Het eigen vermogen en de schulden staan aan de creditzijde van de balans, en worden ook wel de passiva genoemd. De creditzijde van de balans laat zien hoe de ondernemer aan zijn geld komt: deels van zichzelf (het eigen vermogen) en deels geleend (de schulden).

De passiva worden verdeeld in:

- eigen vermogen

Het *eigen vermogen* wordt ook wel gezien als een schuld aan de eigenaar van de onderneming.

- lang vreemd vermogen
Het *lang vreemd vermogen* bestaat uit de schulden die niet binnen 1 jaar te hoeven worden terugbetaald. In voorbeeld 1.3 behoort de geldlening van Maaikes vader tot het lang vreemd vermogen. Ook hypothecaire leningen en obligatieleningen zijn voorbeelden van lang vreemd vermogen.
- kort vreemd vermogen
Het *kort vreemd vermogen* bestaat uit de schulden die binnen 1 jaar moeten worden terugbetaald. In voorbeeld 1.3 behoren de crediteuren en de schuld aan de Rabobank tot het kort vreemd vermogen.

1.3.4 VERANDERINGEN IN DE BALANS

We hebben gezien dat de balans een overzicht is van alle bezittingen, schulden en het eigen vermogen op één bepaald moment. De balans is dus een momentopname. Als er na het opmaken van de balans een inkoop plaatsvindt, klopt de balans niet meer en moet een nieuwe balans worden opgesteld.

Iedere verandering in de financiële positie van een onderneming noemen we een *financieel feit*. Een inkoop is een financieel feit, want een inkoop heeft invloed op de financiële situatie van de onderneming. Immers: de voorraad wordt groter en de schuld aan crediteuren neemt toe (bij een inkoop op rekening).

Andere financiële feiten kunnen zijn:

- het ontvangen van geld, bijvoorbeeld door een contante verkoop of doordat een debiteur zijn schuld voldoet;
- het uitgeven van geld, bijvoorbeeld door het betalen van kosten of een inkoop;
- verkopen.

1.3.5 DE WINST-EN-VERLIESREKENING

Door sommige financiële feiten veranderen alleen de saldi van de bezittingen en/of de schulden, zoals bij de inkoop van

handelsgoederen of de aanschaf van een auto of computer. Maar er zijn ook financiële feiten die van invloed zijn op het eigen vermogen van de onderneming. Denk bijvoorbeeld aan een verkoop van handelsgoederen, waarbij winst wordt gemaakt (of verlies wordt geleden).

Financiële feiten die van invloed zijn op het eigen vermogen, worden in de praktijk niet direct op de balans verwerkt. Alle financiële feiten die ertoe kunnen leiden dat de onderneming winst maakt of verlies lijdt, zoals een verkoop of een huurbetaling, worden verwerkt op een apart overzicht: de **winst-en-verliesrekening**. Anders gezegd: op de winst-en-verliesrekening staan alle kosten en opbrengsten. Hiermee wordt het resultaat (winst of verlies) berekend, en aan het einde van een periode wordt het resultaat verwerkt in het eigen vermogen op de balans.

VOORBEELD 1.4

De balans van een handelsonderneming ziet er op 1 juli als volgt uit:

Debet	Balans per 1 juli		Credit
Inventaris	€ 20.000	Eigen vermogen	€ 51.000
Voorraad	€ 50.000	Onderhandse lening	€ 15.000
ING Bank	€ 30.000	Crediteuren	€ 35.000
Kas	€ 1.000		
Totaal	€ 101.000	Totaal	€ 101.000

Over juli heeft de eigenaar de volgende financiële feiten verzameld:

1. De huur van de winkel ad € 3.000 is per ING Bank overgemaakt aan de woningstichting.
2. De contante omzet van juli bedraagt € 32.000. De inkoopprijs van deze omzet is € 16.800.
3. Betaald per ING Bank: de interest van de onderhandse lening ad € 120.
4. Betaald per ING Bank: de lonen van de medewerkers ad € 6.000.

De winst-en-verliesrekening over juli ziet er als volgt uit:

Debet	Winst-en-verliesrekening over juli		Credit
Inkooprijds verkopen	€ 16.800	Opbrengst verkopen	€ 32.000
Huurkosten	€ 3.000		
Loonkosten	€ 6.000		
Interestkosten	€ 120		
Nettowinst	€ 6.080		
Totaal	€ 32.000	Totaal	€ 32.000

De balans per 31 juli ziet er als volgt uit:

Debet	Balans per 31 juli		Credit
Inventaris	€ 20.000	Eigen vermogen	€ 57.080
Voorraad	€ 33.200	Onderhandse lening	€ 15.000
ING Bank	€ 20.880	Crediteuren	€ 35.000
Kas	€ 33.000		
Totaal	€ 107.080	Totaal	€ 107.080

Toelichting:

Voorraad: € 50.000 - € 16.800 inkooprijds verkopen = € 33.200

ING Bank: € 30.000 - € 3.000 huurkosten - € 120 interestkosten - € 6.000 loonkosten = € 20.880

Kas: € 1.000 + € 32.000 opbrengst verkopen = € 33.000

Eigen vermogen: € 51.000 + € 6.080 nettowinst = € 57.080

Op de winst-en-verliesrekening staan alle **kosten** aan de debetzijde. Alle **opbrengsten** staan aan de creditzijde. Het resultaat is de sluitpost die ervoor zorgt dat de winst-en-verliesrekening in evenwicht is.

MAAK NU DE OPGAVEN 1.2 TOT EN MET 1.6.